

Тетяна Постоян, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри дошкільної педагогіки
Університету Ушинського (м. Одеса)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5549-8243>

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Науково-теоретичний та нормативний аналіз проблеми компетентності керівника закладу дошкільної освіти дозволив обґрунтувати логіку цілеспрямованої професійної підготовки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти до виконання управлінських функцій. Модель формування управлінських компетентностей передбачає реалізацію цілей, змісту, форм та методів професійної підготовки; визначення змісту навчальних дисциплін управлінського циклу; організацію практичної підготовки, що забезпечує формування готовності та здатності виконувати управлінські функції.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти; керівник; управлінські функції; компетентність; готовність; здатність.

Табл. 1. Літ. 12.

Tetiana Postoyan, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Preschool Education Department,
Odesa Kostyantyn Ushynskiy University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5549-8243>

MODELLING THE PROCESS OF FORMING MANAGEMENT COMPETENCIES OF FUTURE HEADS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Scientific, theoretical, and normative analysis of the issue of competence of preschool education institution managers has made it possible to substantiate the logic of targeted professional training of future preschool education institution managers. The proposed model of the process of forming managerial competencies of future preschool education institution managers is a system of interrelated blocks.

The target block is a guiding substructure where the defined goal correlates with the managerial competencies defined by the higher education standard for the speciality 'Preschool Education' for the master's level of higher education.

The organisational and diagnostic block defines the creation of a subject-spatial educational environment aimed at activating communication and cooperation among students and ensuring a high level of cognitive and creative development.

The methodological block defines the basic educational approaches and ensures the manageability and regulability of the professional training process.

The content block defines the educational components for the formation of managerial competencies, where the task of realizing the importance of managerial competencies for successful managerial activity is solved.

The instrumental block defines teaching methods, techniques, and technologies; didactic approaches that ensure the organisation of the educational process, reasonably determine the goals, content of the teaching material, and appropriate forms and methods of teaching; defines the forms of organisation of the educational process and extracurricular work.

The outcome block defines the integrated result: the ability of future preschool education leaders to solve management tasks based on ethical and social responsibility, which involves the introduction of innovations and is characterised by uncertainty.

Keywords: preschool education institution; manager; managerial functions; competence; readiness; ability.

Постановка проблеми. Процес управління сучасними закладами дошкільної освіти визначається розвитком суспільства на гуманістичних і демократичних засадах та модернізацією дошкільної освіти як самостійного освітнього рівня системи освіти України. З одного боку це визнання значущості дошкільної освіти, з іншого – підвищення вимог до її якості.

Відповідно до Закону України “Про дошкільну освіту”, заклади дошкільної освіти вирішують завдання щодо забезпечення відповідності рівня дошкільної освіти вимогам Базового компонента дошкільної освіти; створення безпечних умов роз-

витку, виховання та навчання дітей, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я; сприяння збереженню та зміцненню здоров'я, розумовому, психологічному і фізичному розвитку дітей; здійснення соціально-педагогічного патронату, взаємодії із сім'єю; поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку [4]. У закладі дошкільної освіти керівник стає ключовою постаттю, який забезпечує ефективність роботи закладу в цілому та якість освітнього процесу зокрема.

Кризові умови, зумовлені воєнно-політичними чинниками, в яких знаходиться Україна, потре-

бують коректив управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти, від професійної компетентності якого залежить здатність оперативно приймати виважені управлінські рішення в екстремальних умовах та умовах невизначеності; забезпечувати професійний розвиток педагогічного колективу, його творче зростання. Від професійної компетентності керівника залежить конкурентоспроможність закладу дошкільної освіти на ринку освітніх послуг, його статус.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Т. Дудка, Л. Стрільчук зазначають, що на рівні усіх соціальних інститутів, освіта сьогодні сприймається системоутворювальною галуззю, основним завданням функціонування якої є створення максимально сприятливих умов для формування професійної компетентності суб'єкта пізнання [2, 51]. Автори наголошують, що метою професійної освіти постала особистість суб'єкта пізнання, яка: здатна чітко усвідомлювати потенціал власних можливостей та особливостей; готова пристосуватися до мінливих умов та оптимізувати найбільш прийнятні варіанти для самореалізації [2, 51].

На думку І. Беха, компетентнісний підхід у сучасній освіті повинен забезпечити вищий рівень компетентності суб'єкта. Науковець визначає два рівні компетентності – низький і високий. Низький рівень компетентності формується стихійно шляхом спроб і помилок або за допомогою наслідування. Високий рівень компетентності – це єдність науково орієнтованих засад діяльності та визначення логіки її практичного виконання, що полягає в інтелектуально-моральній саморегуляції, спрямованій на ефективне вирішення суб'єктом життєвих проблем [1].

Компетентний фахівець з вищою освітою усвідомлює сутність предмета та специфіку власної професійної діяльності, вміє передбачати й прогнозувати глибинні зміни завдань й умов своєї діяльності, розробляти способи та засоби розв'язання нових задач. Спеціальні (фахові) знання випускника університету мають бути фундаментальними та системними, лише за цих умов майбутній фахівець може прогнозувати відповідні зміни професійної діяльності та напрямки розвитку власної професійної діяльності [8].

Проблемі управлінської компетентності керівника закладу дошкільної освіти присвячені праці українських науковців, зокрема Т. Горюнової, К. Крутій (управлінська культура майбутнього педагога ЗДО), Л. Загородньої (формування готовності до управління в ЗДО), О. Зайченко (управління ЗДО у сучасних умовах), Л. Кісельової, Р. Шаповал (формування управлінської компетентності керівника ЗДО), О. Кононко (характеристика керівника ЗДО), Т. Махині (розвиток управлінських умінь керівників ЗДО) та ін.

На думку О. Матяш та Л. Михайленко, готовність та здатність виконувати професійну діяльність є визначальними у сутнісній характеристиці компетентності фахівця. Готовність виконувати професійну діяльність – це психологічний стан особистості, що із зацікавленням ставиться до майбутньої професійної діяльності яка є привабливою і бажаною для нього і визначається наявністю відповідних внутрішніх мотивів.

Здатність виконувати професійну діяльність – це психічний та фізичний стан особистості, що характеризують процеси цілепокладання, планування, контролю, оцінки та рефлексії [8]. Отже, здатність передбачає наявність сформованих знань, умінь та навичок, необхідних і достатніх для виконання професійних завдань та реалізації професійної мети, що передбачає опанування професійним мисленням і творчістю. На думку дослідників це може сформуватися завдяки попередньому досвіду як стійкі способи діяльності і які можуть формуватися і змінюватися у процесі навчання [8].

Г. Закорчменна сучасного керівника закладу дошкільної освіти визначає як спеціаліста-професіонала, який керує персоналом, забезпечує успіх у досягненні мети, престиж і ефективність соціально-педагогічних резервів, це суб'єкт, якому належить активно-організуюча роль, що підкріплена певною владою та розповсюджена на об'єкт управління [5, 17–18].

Т. Мохиня, проаналізувавши управлінські уміння керівника закладу дошкільної освіти, визначила групи управлінських умінь за спорідненістю змісту, а саме: прогностичні, проєктувальні, конструктивні, організаційні, комунікативні [9].

Дослідження науковців дозволяють виявити теоретичні передумови, що розкривають компетентнісний підхід до процесу професійної підготовки та специфіку управлінської діяльності в закладах дошкільної освіти, обґрунтовують, поняття, структуру, технологію формування управлінської компетентності фахівця. Водночас дослідження, не дають системного уявлення про організацію процесу формування професійної компетентності майбутніх керівників закладів дошкільної освіти як цілеспрямованої та цілісної системи.

Метою статті є визначення специфіки управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти; державних вимог щодо професійної підготовки керівників закладів дошкільної освіти; опис моделі процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Заклад дошкільної освіти, як самостійна система, є складною структурою, яку утворюють різні структурні компоненти: сукупність цілей, діяльність, спільнота дорослих та дітей, внутрішнє та зовнішнє середо-

вище, управління, що забезпечує інтеграцію всіх компонентів у єдине ціле. Управління закладом дошкільної освіти здійснює керівник, який несе відповідальність за освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу освіти (ст. 26 Закону України “Про дошкільну освіту”), зокрема: планування діяльності та формування стратегії розвитку закладу; забезпечення добору та розставляння кадрів; відповідно до установчих документів утворення, реорганізація та ліквідація структурних підрозділів (відділення, групи); збереження матеріально-технічної бази та ін. [4].

В умовах змін, не може бути ефективною застаріла система управління, але й оновлення системи управління вимагає певного часу. Науковці, практики сходяться на думці, що для успішного управління сучасний керівник повинен мати компетентності відповідні вимогам часу.

Професійна підготовка керівних кадрів для дошкільної освіти повинна базуватися на досягненнях вітчизняної та закордонної управлінської науки та практики, зокрема, з урахуванням психолого-педагогічних засад підвищення ефективності діяльності керівника, оптимізації взаємовідносин з членами трудового колективу, батьками, громадськістю, удосконалення особистісних рис керівника (врівноваженість, стресостійкість, відповідальність, надійність, незалежність, наявність ціннісних орієнтацій, комунікативні якості, здатність делегувати повноваження); сформованості професійних якостей (теорії та практики управління, володіння організаційними навичками, здатність навчати, уміння створювати ефективну команду, здатність бачити перспективи розвитку закладу дошкільної освіти) тощо.

Професійним стандартом “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти” визначено: 5 трудових функцій керівника; 12 професійних компетентностей; 80 необхідних знань, умінь, навичок [10].

Трудова функція – конкретна робота з урахуванням спеціальності, кваліфікації, спеціалізації та посади працівника. Фахівець на посаді директора закладу дошкільної освіти здійснює такі трудові функції: організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління закладом дошкільної освіти; безперервний особистісний та професійний розвиток; лідерство і партнерська взаємодія; стратегічний розвиток закладу дошкільної освіти.

Результативність виконання трудових функцій залежить від рівня сформованості професійних компетентностей керівника закладу дошкільної освіти. Професійний стандарт визначає такі компетентності: здоров’язбережувальна; проєктувальна; операційного управління закладом дошкільної освіти; організаційно-методична; комунікативна; здатність до навчання впродовж життя; інформаційно-

комунікаційна; лідерська; емоційно-етична; стратегічного управління та розвитку закладу дошкільної освіти; стратегічної комунікації; нормативно-правова компетентність.

У професійному стандарті “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти” відповідно до управлінських функцій визначено 80 позицій того, що має знати й уміти сучасний керівник закладу дошкільної освіти для виконання трудових функцій. Професійний стандарт спрямовує на отримання в процесі професійної підготовки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти відповідних програмних результатів навчання, що визначено у Стандарті вищої освіти України другого (магістерського) рівня для спеціальності 012 Дошкільна освіта [10; 12].

З метою імплементації професійного стандарту “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”, підготовка керівників дошкільної освіти в Університеті Ушинського здійснюється за освітньо-професійною програмою “Дошкільна освіта. Управління закладом дошкільної освіти” [7]. Мета освітньо-професійної програми полягає у підготовці фахівців дошкільної освіти з урахуванням регіональних потреб, здатних розв’язувати освітні, управлінські задачі або проблеми на засадах етичної та соціальної відповідальності, що передбачає здійснення інновацій, педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов. Реалізація мети полягає у набутті інтегральних, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей щодо здійснення різних видів діяльності у закладах дошкільної освіти, серед яких виокремлюється управлінська діяльність [11].

Готовність до управлінської діяльності та здатність її здійснювати забезпечує формування таких загальних компетентностей як: здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність працювати в команді; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

У професійній підготовці майбутніх керівників закладів дошкільної освіти, формування спеціальних (фахових) компетентностей забезпечує готовність до управлінської діяльності та здатність її здійснювати, зокрема: здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти; готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти; здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти; здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості; здатність до організації співпраці закладу

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, до партнерства з батьками; здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики; здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентоздатності на ринку праці [11].

З метою прогнозування результатів професійної підготовки майбутніх керівників дошкільної освіти, виділення базових компонентів, моніторингу результатів, отримання інформації щодо вдосконалення процесу професійної підготовки звернулися до педагогічного моделювання.

У педагогіці модель розглядається як система об'єктів, що відтворює суттєві властивості системи – оригіналу, вона не є безпосереднім результатом експерименту, а є узагальненим відображенням об'єкта, результатом абстрактного, практичного досвіду [3].

Моделювання педагогічного процесу досліджували українські науковці, зокрема: О. Антонова, О. Березнюк, І. Бех, В. Бондар, Г. Ващенко, С. Гончаренко, О. Пехота, О. Рудницька, С. Сисоєва та ін.

Розроблена модель процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти є структурно-змістовою та одним із можливих варіантів вирішення завдань професійної підготовки фахівців. Модель процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти складається з шести взаємопов'язаних блоків.

Цільовий блок є керівною підструктура, в якій визначено мету: формування та розвиток спеціальних (управлінських) компетентностей для виконання професійних функцій, визначених професійним стандартом “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти” [10]. У контексті дослідження мета співвідноситься з переліком управлінських компетентностей, визначених стандартом вищої освіти для спеціальності 012 “Дошкільна освіта” для другого (магістерського) рівня вищої освіти [11].

Організаційно-діагностичний блок моделі визначає створення предметно-просторового освітнього середовища у закладі вищої освіти, спрямованого на активізацію комунікації та кооперації здобувачів вищої освіти, підвищення їхнього когнітивного, креативного і творчого розвитку.

Методологічний блок визначає освітні підходи, вимоги до формування управлінських компетентностей. Зasadничим положенням формування управлінських компетентностей у процесі професійної підготовки майбутніх керівників закладу дошкільної освіти є принцип студентоцентрованого навчання, що передбачає професійну підготовку здобувача вищої освіти за ОПП “Дошкільна освіта.

Управління закладом дошкільної освіти” з урахуванням його особистих навчальних цілей. Реалізація принципу студентоцентрованого навчання передбачає суб'єктність, з обов'язковим урахуванням здібностей здобувача вищої освіти, його емоційно-ціннісну структуру, професійний інтерес, а також особистісний спосіб регуляції професійної діяльності майбутнього керівника закладу дошкільної освіти. В. Кремень визначає це як здатність людини до смислотворчості, смислотворення, здатність рефлексувати, прогнозувати результати діяльності та відносин [6]. Методологічний блок забезпечує керованість і регульованість процесу професійної підготовки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти.

Змістовий блок визначає ключові освітні компоненти освітньо-професійної програми “Дошкільна освіта. Управління закладом дошкільної освіти” щодо формування управлінських компетентностей [12]. У процесі вивчення навчальних дисциплін управлінського циклу вирішується завдання щодо усвідомлення значущості управлінських компетентностей для успішної управлінської діяльності майбутніх керівників закладів дошкільної освіти.

Інструментальний блок визначає методи, методики та технології навчання. В ОПП “Дошкільна освіта. Управління закладом дошкільної освіти” визначено технології проблемно-орієнтованого навчання і самонавчання, особистісно-орієнтована технологія, технологія співробітництва, проєктна технологія, ІТ-технологія; дидактичні підходи: комунікативно-діяльнісний, технологічний, що дає можливість організовувати освітній процес і відповідно до його закономірностей обґрунтовано визначити цілі, зміст навчального матеріалу та відповідні форми, методи навчання (інформаційні, теоретичні, емпіричні, операційні, пошукові, методи самостійного навчання, індивідуалізації та інтеграції навчання). У цьому блоці визначено форми організації освітнього процесу та позааудиторної роботи здобувачів вищої освіти.

Результативний блок визначає інтегрований результат: здатність майбутніх керівників закладів дошкільної освіти вирішувати управлінські завдання або проблеми на засадах етичної та соціальної відповідальності, що передбачає впровадження інновацій і характеризується невизначеністю умов.

Узагальнено модель процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти представлено у табл. 1.

Висновки. Теоретичний аналіз та практичне дослідження проблеми формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти дозволили обґрунтувати модель процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

освіти у логіці підготовки здобувачів вищої освіти до професійної діяльності за ОПП Дошкільна освіта. Управління закладом дошкільної освіти. Формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти передбачає реалізацію цілей, змісту, форм та методів про-

фесійної підготовки; визначення змісту навчальних дисциплін управлінського циклу; організацію практичної підготовки здобувачів вищої освіти, що забезпечує формування готовності та здатності майбутніх керівників закладів дошкільної освіти виконувати управлінські функції.

Таблиця 1

Модель процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти

БЛОК	ЗМІСТ
Цілепокладання	Формування та розвиток спеціальних (управлінських) компетентностей для виконання професійних функцій, визначених професійним стандартом “Керівник (директор) ЗДО”
Організаційно-діагностичний	Створення предметно-просторового освітнього середовища у ЗВО спрямованого на активізацію комунікації та кооперації здобувачів вищої освіти, підвищення їхнього когнітивного, креативного і творчого розвитку засобами: – організації та забезпечення освітнього процесу з метою формування управлінських компетентностей; – створення соціального середовища Університету – організаційної культури, діяльності з прийняття цінностей закладу освіти. Розвиток кооперації та інноваційної активності завдяки участі здобувачів вищої освіти у важливих подіях і проєктах факультету/університету (участь у студентському самоврядуванні, волонтерських проєктах) тощо; – організація діагностики сформованості професійних компетентностей; – планування та навчально-методичне забезпечення змісту програм навчальних дисциплін управлінського циклу.
Методологічний	Засади освітні підходи: – проблемно-орієнтованого (проєктного), діяльнісного, особистісно-орієнтованого; – визначення ключових методів та технологій: активний проблемно-ситуативний аналіз, побудований на навчанні шляхом вирішення конкретних ситуаційних завдань (кейсів); – навчально-дослідницька діяльність зі створення проєктів, участь у програмах національної, міжнародної мобільності.
Змістовий	А. Ключові освітні компоненти ОПП “Дошкільна освіта. Управління закладом дошкільної освіти” (2025) щодо формування управлінських компетентностей: 1. Психологія управління. 2. Управління закладом дошкільної освіти. 3. Організація освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти різного типу. 4. Дослідницькі та інноваційні проєкти в закладі дошкільної освіти. 5. Фінансово-господарська діяльність закладу дошкільної освіти. 6. Актуальні проблеми дошкільної освіти та управління її якістю. 7. Виробнича (управлінська) практика. Б. Проблемно-орієнтовані заняття з використанням сучасних форм організації освітнього процесу: лекції проблемного характеру, лекції-діалог, лекції-презентації, дискусії, круглий стіл; використання кейсів, проєктів щодо удосконалення навичок креативного мислення та формування здатності діяти в непередбачених умовах змін. 1. Тренінги та інші інтерактивні технології щодо розвитку емоційно-вольових, ціннісно-мотиваційних і рефлексивних компонентів управлінських компетентностей.
Інструментальний	Методи, методики та технології навчання: теоретичні, емпіричні методи, методи індивідуалізації навчання та інтегрованого навчання, ІТ-технології, особистісно-орієнтована технологія, технологія співробітництва, проєктна технологія. Форми: лекції проблемного характеру, лекції-діалог, лекції-презентації, дискусії, круглий стіл; використання на практичних заняттях кейсів, ділових ігор, брейнстормінгу, тренінгу; у неформальній освіті онлайн-інтенсивів. Участь у “соціально значущих справах” у межах студентських клубів, волонтерських заходів тощо.
Результативний	Інтегрований результат: Здатність майбутніх керівників ЗДО вирішувати управлінські завдання або проблеми на засадах етичної та соціальної відповідальності що передбачає здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов. 1. Ціннісний компонент (аксіологічний): розвиток мотивації досягнення, спрямованості на навчання. Формування особистісних якостей: відповідальності, рішучості, уміння доводити почату справу до кінця, оптимізм. Розвиток здатності до переосмислення

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Продовження таблиці 1

	ціннісно-сутнісних характеристик управлінської діяльності. Здатність до управлінської діяльності в умовах нестабільності. 2. Когнітивний компонент: знати специфіку управління закладом дошкільної освіти; уміти визначати візію та розробляти стратегію розвитку закладу; визначати проблеми, знаходити причини їх виникнення та розробляти ефективні шляхи їх вирішення; приймати обґрунтовані та своєчасні управлінських рішення; знати та вміти використовувати різні методики та інструменти організації освітнього процесу, управління персоналом та фінансовими ресурсами закладу дошкільної освіти. 3. Емоційно-вольовий: розвиток якостей емоційного інтелекту: здатність до саморегуляції, профілактики емоційного вигорання; розвиток саногенного мислення, умінь застосовувати самоаналіз для розуміння емоцій та вмінь управляти ними; формування якостей вольової рішучості, сміливості, стресостійкості в умовах соціальних змін. 4. Інструментальний: формування здатності приймати управлінські рішення в умовах невизначеності; застосовувати пошуково-творчу активність для підвищення результативності управлінської діяльності. 5. Рефлексивний: формування адекватної самооцінки, здатності до оптимальної оцінки процесу і результату управлінської підготовки; розвиток впевненості, спрямованості на успішну діяльність та задоволеність результатами професійної діяльності.
--	---

Перспективи подальших розвідок. Впровадження моделі процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти у практику підготовки майбутніх керівників закладів дошкільної освіти передбачає вдосконалення робочих програм навчальних дисциплін, силабусів, навчально-методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти, навчальних посібників, наочних, інструктивних матеріалів що дозволить підвищити рівень якості освітнього процесу. За результатами дослідження можна розробляти інноваційні інструменти та методики, що розширяють можливості запропонованої моделі та підвищують її ефективність.

Після реалізації моделі процесу формування управлінських компетентностей майбутніх керівників закладів дошкільної освіти у 2025/2026 н.р., модель може потребувати адаптації (модернізації) до нових освітніх викликів та змін на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ-Чернівці: "Букрек". 2018. 320 с.
2. Дудка Т., Стрільчук Л. Сталий розвиток системи професійної освіти: шлях від теорії до практики. *Молодь і ринок*. № 5–6. 2025. С. 49–53.
3. Ельбрехт О.М. Науково-практичні основи вищої освіти: монографія. Київ: Фенікс. 2008. 296 с.
4. Закон України Про дошкільну освіту. URL: https://ips.ligazakon.net/document/t243788?an=1&ed=2024_11_19 (дата звернення: 20.09.2025).
5. Закорчменна Г.М. Підготовка студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Одеса. 2000. 23 с.
6. Кремень В.Г. Людиноцентризм в освіті: філософія нових підходів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2006. №1. С. 7–18.
7. Лист МОН України від 24.03.2023 р. №1/4093-23 "Про імплементацію професійного стандарту (Керівник (директор) закладу дошкільної освіти)". URL: <https://ips.liga>

ips.liga (дата звернення: 29.09.2025).

8. Матяш О.І., Михайленко Л.Ф. Психолого-педагогічні основи формування професійної компетентності майбутнього педагога. *Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/2014-rik/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektiia> (дата звернення: 20.09.2025).

9. Махія Т.А. Тенденції розвитку управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів в умовах інформатизації освіти. *Народна освіта*. 2013. № 1(19). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=112 (дата звернення: 20.09.2025).

10. Наказ Міністерства освіти і науки України Про затвердження професійного стандарту "Керівник (директор) закладу дошкільної освіти" від 28 вересня 2021 року № 620-21 (дата звернення: 02.10.2025).

11. Наказ МОН Про затвердження стандарту вищої освіти України для спеціальності 012 Дошкільна освіта для другого (магістерського) рівня. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf> (дата звернення: 02.10.2025).

12. ОПП Дошкільна освіта. Управління закладами дошкільної освіти. Другий (магістерський) рівень вищої освіти. URL: <https://ftp.pdpu.edu.ua/s/iey1s8JtTCFAIBJ?pat h=%2F2025> (дата звернення: 02.10.2025).

REFERENCES

1. Bekh, I.D. (2018). Osobystist na shlyakh do dukhovnykh tsinnostey: monohrafiya [Personality on the path to spiritual values: monograph]. Kyiv–Chernivtsi, 320 p. [in Ukrainian].
2. Dudka, T. & Strilchuk, L. (2025). Stalyy rozvytok systemy profesiynoyi osvity: shlyakh vid teoriyi do praktyky [Sustainable development of the professional education system: the path from theory to practice]. *Youth & market*, No. 5–6. pp. 49–53. [in Ukrainian].
3. Elbrekht, O.M. (2008). Naukovo-praktychni osnovy vyshcheyi osvity: monohrafiya [Scientific and practical foundations of higher education: monograph]. Kyiv, 296 p. [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrayiny Pro doshkilnu osvitu (2024). Law of Ukraine [On preschool education]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/t243788?an=1&ed=2024_11_19 (Accessed 20 Sept. 2025). [in Ukrainian].

5. Zakorchmenna, H.M. (2000). Pidhotovka studentiv do pedahohichnoho menedzhmentu v doshkilnyy osviti [Preparing students for pedagogical management in preschool education]. *Extended abstract of candidate's thesis*. South Ukrainian State Pedagogical University named after K. D. Ushinsky. Odesa, 23 p. [in Ukrainian].
6. Kremen, V.H. (2006). Lyudynotsentryzm v osviti: filosofoviya novykh pidkhodiv [Human-centrism in education: philosophy of new approaches]. *Pedagogy and psychology of vocational education*. No. 1. pp. 7–18. [in Ukrainian].
7. Lyst MON Ukrainy (2023) vid 24.03.2023 r. No.1/4093-23 "Pro vprovadzhennya profesiynoho standartu (Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoyi osvity)" [On the implementation of the professional standard (Head (director) of a preschool educational institution)]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS37089> (Accessed 29 Sept. 2025). [in Ukrainian].
8. Matyash, O.I. & Mykhaylenko, L.F. (2014). Psykholoho-pedahohichni osnovy formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnoho pedahoha [Psychological and pedagogical foundations of the formation of professional competence of a future teacher]. Available at: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/2014-rik/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia> (Accessed 20 Sept. 2025). [in Ukrainian].
9. Makhynya, T.A. (2013). Tendentsiyi rozvytku upravlinskykh umin kerivnykiv doshkilnykh navchalnykh zakladiv v umovakh informatyzatsiyi osvity [Trends in the development of managerial skills of heads of preschool educational institutions in the context of informatization of education]. *Public education*. No 1(19). Available at: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=112 (Accessed 20 Sept. 2025). [in Ukrainian].
10. Nakaz Minekonomiky (2021). Pro zatverdzhennya profesiynoho standartu "Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoyi osvity" [On approval of the professional standard "Head (Director) of a preschool educational institution"] vid 28 veresnya 2021 roku № 620-21 (Accessed 02 Oct. 2025). [in Ukrainian].
11. Nakaz MON (2020). Pro zatverdzhennya standartu vyshchoyi osvity Ukrainy dlya spetsialnosti 012 Doshkilna osvita druhooho (mahisterskoho) rivnya [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on approval of the higher education standard of Ukraine for the specialty 012 Preschool education for the second (master's) level]. Available at: https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd_standart-012-m.pdf (Accessed 02 Oct. 2025). [in Ukrainian].
12. OPP Doshkilna osvita (2025). Upravlinnya zakladamy doshkilnoyi osvity [EPP Preschool education. Management of preschool educational institutions]. Second (master's) level of higher education. Available at: <https://ftp.pdpu.edu.ua/s/iey1s8JjTCFAIBJ?path=%2F2025> (Accessed 02 Oct. 2025). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.10.2025

UDC 378.016:81'243

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.345879>

Tamara Babenko, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Foreign Languages Department for
Psychology and Sociology Faculties, Institute of Philology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4288-6404>

Tetyana Pastushenko, Ph.D. (Philology), Associate Professor,
Head of the Foreign Languages Department for Natural Sciences Faculties, Institute of Philology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9826-5004>

ADDRESSING CHALLENGES IN COMPREHENDING SCIENTIFIC ARTICLES FOR NON-LANGUAGE UNDERGRADUATE STUDENTS

In the contemporary landscape of scientific advancement, understanding research literature for higher students from various fields is crucial. Nevertheless, non-language undergraduate psychology students frequently encounter specific obstacles when dealing with the literature in their professionally oriented field because of the journal articles' format, their unfamiliar structure, complex terminology, and lexical peculiarities commonly found in scientific writings. The authors investigate the most frequently met challenges, such as psychological, cognitive, and linguistic, usually faced by students for whom English is a foreign language. Among psychological problems, the authors identify a fear of approaching a research article in the English language, an anxiety about misunderstanding its gist, fear of processing the text and performing some further activities based on the content. The article suggests some methods to prevent psychological problems at the pre-reading stage and raise students' motivation to approach the passage of scientific discourse, proposing the reading strategies to upgrade the ability for comprehension. An important role in improving students' confidence is played by applying the interdisciplinary approach, a scrupulous selection of the assigned articles, learners' background knowledge, and the reading competencies that have already been acquired during the professionally oriented English lessons. The article proposes some teaching strategies for each stage of the reading lesson: pre-reading, while-reading, and post-reading. The application of these strategies increases the student's ability to overcome challenges in comprehending passages of scientific discourse and make use of the most important information in their further learning activities.

Keywords: academic reading; scientific articles; non-language undergraduate students; strategies for overcoming academic reading challenges; motivation methods.

Ref. 7.